

ДО ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ

Харук Г. В., Кікінежді О. М.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Метою національної освіти проголошено пріоритет особистісної орієнтації на розвиток дитини як суб'єкта власного життя, компетентної, креативної, моральної, самодостатньої особистості. Це передбачає пошук ефективних шляхів створення гуманістичного середовища на принципах дитиноцентризму, гендерного та особистісно-орієнтованого підходів, в умовах функціонування якого забезпечується повноцінний розвиток особистості, «майбутня життєва траєкторія людини» (В. Кремень).

Важливим завданням в розбудові нової української школи є формування в учнів системи загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) [1, с. 19]. У колективній монографії науковці Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка наголошують, що саме першому вчителю належить бути організатором творчо-розвивального середовища для відкриття унікального «Я» кожної дитини і обґрунтовують стратегії реформування підготовки майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти у контексті реалізації Концепції Нової української школи, розвитку педагогічної освіти [2].

Настанови гуманістичної етнопедагогіки є засадничими у розробці та впровадженні гендерно-освітніх технологій як інновацій для молодших школярів. Школа сьогодні – це, перш за все, школа самореалізації та самоактуалізації особистості, бо саме «нова школа кладе за головну мету збудити, дати виявитися самостійним творчим здібностям дитини» [3, с. 54]. На думку

директора Інституту педагогіки НАПН України І. Беха, «мета розвивального виховання полягає у створенні зовнішніх і внутрішніх умов для побудови індивідуальної траєкторії ціннісно-сміслового самовизначення особистості, яке виступає орієнтовною основою її свідомої поведінки у природному і соціокультурному світі» [4, с. 9].

Дослідженню освітньо-виховного потенціалу української етнопедагогіки, аналізу сутності її понять, методів, засобів і компонентів присвячені праці Г. Ващенко, О. Духновича, М. Євтуха, В. Кузя, І. Огієнка, С. Русової, Р. Скульського, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського та інших вчених. Зокрема, у працях Софії Русової, знаходимо актуальні в умовах сьогодення настанови щодо гендерного та національного виховання: «Індивідуалістична педагогіка має на увазі не лише індивідуальний склад дитини, але і усе те, що в неї природно вкладено і з боку оточення; вона поважає національні і соціальні умови, в яких виростає дитина, і ще зміцнює їх впливи. Національне виховання є певним ґрунтом в справі зміцнення моральних сил дитини і оновлення, відродження душі народу. виробляє у людини не подвійну хистку моральність, а міцну, цільну особу»; і далі «щоб виховати гармонійну людину»: 1) виховання має бути індивідуальне, пристосоване до природи дитини; 2) національне; 3) мусить відповідати соціально-культурним вимогам часу; 4) бути вільним, незалежним від урядових вимог, на ґрунті громадської організації» [3, с. 43–44].

У сучасних науково-педагогічних дослідженнях різні аспекти використання народної педагогіки у вихованні підростаючого покоління розкриті у працях І. Беха, Н.Бібік, А. Богуш, О.Савченко, О. Сухомлинської, О. Ярмоленка та інших учених. Проте, у системі сучасної освіти спостерігається недостатня увага до гендерного та морального виховання дітей, адже моральність нації – основа духовної стійкості та спадкоємності її історичного буття.

Гендерна педагогіка – це сукупність знань та методичних підходів, спрямованих на ознайомлення із засадами гендерного виховання, яке нівелює вплив патріархальних стереотипів на користь індивідуального шляху розвитку особистості, незалежно від її статевої належності. Вчені зазначають, що «цілеспрямоване

здійснення гендерного виховання в більш широкому контексті громадянського зростання особистості сприятиме утвердженню цінностей української національної ідеї, зокрема таких її складників, як державність, демократія, добробут, працелюбність і відповідальність та ідеї рівноправності статей як запоруки демократичних змін в суспільстві та умови життєздійснення підростаючої особистості» [5, с. 135–172].

Успішне вирішення окресленої проблеми можливе за умови використання нагромадженого віками досвіду в галузі зарубіжної та вітчизняної педагогіки. Сьогодні виховний потенціал етнопедагогіки потрібно реалізувати з урахуванням викликів Нової української школи. Звідси випливає необхідність пошуку ефективних шляхів підготовки майбутніх вчителів до гендерного виховання, створення освітнього середовища, безпечного та дружнього до дитини на засадах етнопедагогіки як основи національної ідентичності зростаючої особистості.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Н. М. Бібік. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування : колективна монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. 232 с.
3. Русова С. Вибрані педагогічні твори. К. : Освіта, 1996. 304 с.
4. Бех І.Д. Особистість у контексті орієнтирів розвивального виховання // Інноватика у вихованні. Випуск 1. 2015. С.7-13
5. Кравець В. П., Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна соціалізація молодших школярів : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 192 с.

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Гаврилюк Н. І., Бойко М. М.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Реформи, що відбуваються у сучасному освітньому просторі, зумовлюють необхідність розв'язання комплексних